

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 7 Φεβρουαρίου 2018, με την εξής σύνθεση: Ιωάννης Σαρμάς, Προεδρεύων Αντιπρόεδρος, Άννα Λιγωμένου, Αντιπρόεδρος, Γεώργιος Βοΐλης, Μαρία Αθανασοπούλου, Ευαγγελία-Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Δημήτριος Πέππας, Αγγελική Μυλωνά, Στυλιανός Λεντιδάκης, Βιργινία Σκεύη, Βασιλική Σοφianού, Δέσποινα Τζούμα, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Αργυρώ Μαυρομαμάτη, Κωνσταντίνος Κρέπης και Γεωργία Παπαναγοπούλου, Σύμβουλοι. Επίσης μετείχαν οι Σύμβουλοι Βασιλική Προβίδη, Ασημίνα Σακελλαρίου, Ευαγγελία Σεραφή, Ειρήνη Κατσικέρη και Νεκταρία Δουλιανάκη, ως αναπληρωματικά μέλη. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας: Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένης της Γενικής Επιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Χρυσούλας Καραμαδούκη.

Για να δικάσει την από 22 Μαρτίου 2016 (αριθ. κατάθ. .../22.3.2016) αίτηση:

του ... του ..., κατοίκου ... οδός ... αριθμ. ..., ΤΚ ..., ο οποίος παραστάθηκε μετά του πληρεξουσίου του δικηγόρου Βασιλείου Κοντού (ΑΜ ΔΣΑ 31034),

κατά του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπεί ο Υπουργός Οικονομικών, που παραστάθηκε δια του Συμβούλου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη.

Με την αίτηση αυτή επιδιώκεται η αναίρεση της 6737/2015 οριστικής απόφασης του ΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο του ανααιρεσείοντος, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της αιτήσεως αναιρέσεως.

Τον Σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, για το ανααιρεσίβλητο Ελληνικό Δημόσιο, που ζήτησε την απόρριψή της.

Τον Επίτροπο Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος ανέπτυξε την από 7.2. 2018 γνώμη του και πρότεινε την παραδοχή της αίτησης, την αναίρεση της προσβαλλομένης απόφασης και την αναπομπή

της υπόθεσης στη συνταξιοδοτική διοίκηση για να κανονισθεί σύνταξη στο αναιρεσεύοντα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 15 παρ. 2 του ν. 3865/2010.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντα τα τακτικά μέλη που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από την Αντιπρόεδρο Άννα Λιγωμένου και τη Σύμβουλο Αργυρώ Μαυρομάτη, που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981), καθώς και τη Σύμβουλο Γεωργία Παπαναγοπούλου που αποχώρησε από τη διάσκεψη, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 1968/1991.

**Άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Ευαγγελίας - Ελισάβετ
Κουλουμπίνη και
Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφθηκε κατά τον νόμο**

1. Η υπό κρίση αίτηση, για τη συζήτηση της οποίας καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (βλ. τα ειδικά έντυπα παραβόλου του Δημοσίου, σειράς Α', με αριθμούς ..., ..., ..., ..., ... και ...), έχει ασκηθεί εμπροθέσμως και εν γένει νομοτύπως. Επομένως, πρέπει να γίνει τυπικά δεκτή και να ερευνηθεί περαιτέρω ως προς την ουσιαστική βασιμότητα των προβαλλομένων δι' αυτής λόγων.

2. Με την αίτηση αυτή ζητείται η αναίρεση της 6737/2015 οριστικής απόφασης του ΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία απορρίφθηκε η ασκηθείσα κατά της .../8.10.2010 συνταξιοδοτικής πράξης της 42^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, έφεση του ήδη αναιρεσεύοντος με την οποία κρίθηκε ότι ορθώς κανονίστηκε σ' αυτόν σύνταξη σύμφωνα με τις διατάξεις του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (π.δ. 169/2007 (φ. 210 Α') αντί της εφαρμογής στην περίπτωση του των ισχυουσών κατά το κρίσιμο χρόνο ειδικών συνταξιοδοτικών διατάξεων του Κανονισμού της Βουλής.

3. Με την προσβαλλόμενη απόφαση, το Τμήμα, κατά την αναιρετικά ανέλεγκτη περί των πραγμάτων κρίση του, δέχθηκε τα ακόλουθα: Ο ήδη αναιρεσεύων πρώην υπάλληλος της Βουλής αποχώρησε λόγω παραιτήσεως από την υπηρεσία του στις ... .. 2010. Με την .../22.6.2010 απόφαση του Προέδρου της Βουλής χορηγήθηκε σε αυτόν σύμφωνα με το άρθρο 100 του Κανονισμού της Βουλής όπως ίσχυε, προσαύξηση στον βασικό μισθό και στις παροχές που ελάμβανε κατά τον τελευταίο μήνα πριν από την αποχώρησή του. Ακολούθως, με την .../8.10.2010 πράξη της 42ης Διεύθυνσης του ΓΛΚ, χορηγήθηκε σ' αυτόν μηνιαία σύνταξη πληρωτέα

από 1.9.2010. Η σύνταξή του κανονίστηκε βάσει των ισχυουσών διατάξεων του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, χωρίς να ληφθούν υπόψη οι σχετικές συνταξιοδοτικές διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής.

4. Με την προσβαλλόμενη απόφαση κρίθηκε ότι ορθώς κανονίστηκε στον ήδη αναιρεσείοντα κατ' εφαρμογή των διατάξεων του π.δ. 169/2007 η σύνταξή του, δοθέντος ότι οι ειδικές συνταξιοδοτικές διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής είναι ανίσχυρες, αφού δεν έχει τηρηθεί γι' αυτές η διαδικασία της προηγούμενης γνωμοδότησης από το Ελεγκτικό Συνέδριο σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος, και απορρίφθηκε η έφεση του ήδη αναιρεσείοντος ως αβάσιμη στο σύνολό της.

5. Με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται: (α) Εσφαλμένως το Τμήμα δεν εφάρμοσε τις διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής όπως αυτές ίσχυαν την ... .. 2010 (χρόνος θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος) σε συνδυασμό με το άρθρο 15 παρ. 2 του ν. 3865/2010, οι ρυθμίσεις του οποίου διείπαν την περίπτωση του. (β) Εσφαλμένως το Τμήμα δεν εφάρμοσε στην επίδικη περίπτωση τη διάταξη του άρθρου 15 παρ. 2 του ν. 3865/2010 και για τον πρόσθετο λόγο ότι η διάταξη αυτή παραπέμπει ευθέως στο συνταξιοδοτικό καθεστώς του Κανονισμού της Βουλής και άρα εμμέσως καλύπτει και το καθεστώς αυτό. (γ) Παραβιάστηκε ουσιαστικός τύπος της διαδικασίας υπό την έννοια της αντιφατικής αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

6. Με την 241/2009 απόφασή του, το Ελεγκτικό Συνέδριο σε Ολομέλεια, αποφαινόμενο επί προδικαστικής παραπομπής Τμήματος, έκρινε ότι οι διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής με τις οποίες θεσπίζονται συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις του προσωπικού αυτής δεν αντίκεινται, λόγω της ρυθμιστικής αυτοτέλει που αναγνωρίζει το Σύνταγμα στο νομοθετικό σώμα, στις διατάξεις του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος με τις οποίες επιβάλλεται η υποχρεωτική γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου πριν από την ψήφιση συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων. Αποφαινόμενο επί αιτήσεως αναιρέσεως υπέρ του νόμου, ήτοι επί ενδίκου μέσου που δεν επάγεται έννομες συνέπειες για τα διάδικα μέρη, το Ελεγκτικό Συνέδριο, με την 4932/2013 απόφαση της Ολομέλειας αυτού, έκρινε, αντίθετα από ό,τι είχε δεχθεί στην ως άνω 241/2009 απόφαση της Ολομελείας του, ότι αντίκεινται στο άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος, λόγω μη τήρησης της διαδικασίας υποχρεωτικής γνωμοδότησης του Ελεγκτικού Συνεδρίου οι διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής με τις οποίες ρυθμίζονται συνταξιοδοτικά ζητήματα του προσωπικού της.

7. Την επιτελεσθείσα κατά τα ανωτέρω νομολογιακή στροφή, η Ολομέλεια του Δικαστηρίου στήριξε, ερμηνεύουσα το άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος κατά την κρίσιμη περίοδο δημοσιονομικής διαχείρισης εντός της οποίας ελήφθη, στην ιδιαίτερη κατά το Σύνταγμα σημασία της άσκησης εν προκειμένω της γνωμοδοτικής αρμοδιότητας του Δικαστηρίου προς διαφώτιση της Βουλής ώστε να προληφθεί η θέσπιση διατάξεων με μακροχρόνιες δημοσιονομικές συνέπειες αντίθετων σε βασικές αρχές της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας ή που δημιουργούν αδικαιολόγητες προνομιακές εξαιρέσεις. Επιλέγοντας όμως το μέσο της αίτησης αναιρέσεως υπέρ του νόμου για να επιτελέσει την ανωτέρω σημαντική αλλαγή της νομολογίας του, το Δικαστήριο προδήλως ηθέλησε να εναρμονίσει την αρχή της δημοσιονομικής βιωσιμότητας που σε περίοδο δημοσιονομικής κρίσεως το οδήγησε σε μία πλέον αυστηρή ανάγνωση των προϋποθέσεων ισχύος των συνταξιοδοτικών ρυθμίσεων, με την αρχή της ασφάλειας του δικαίου, εφαρμοστέας όταν θίγονται, ως εν προκειμένω, συνταξιοδοτικά δικαιώματα ή και απλές προσδοκίες, που πάντως προστατεύονται ως περιουσία υπό το άρθρο 1 του 1^{ου} Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση της Ρώμης. Εν όψει τούτου πρέπει να γίνει δεκτό ότι, ναι μεν τα κριθέντα υπό της ως άνω αποφάσεως 4932/2013 έχουν την έννοια ότι χωρίς γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν νοείται πλέον ισχυρός συνταξιοδοτικός κανόνας ρυθμίζων συντάξεις δημοσίων εν γένει λειτουργών και υπαλλήλων, πλην, η εφαρμογή της νέας αυτής νομολογιακής ανάγνωσης του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος δεν επιτρέπεται να γίνει κατά τρόπο θίγοντα κεκτημένα κατά την ανωτέρω έννοια περιουσιακά δικαιώματα τα οποία αναγνωρίζονται, έστω και εμμέσως, από τον νόμο.

8. Στο άρθρο 15 του ν. 3865/2010 «Μεταρρύθμιση Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου και συναφείς διατάξεις» (φ. 120/21.7.2010 Α') ορίζονται, υπό τον τίτλο του άρθρου "Συνταξιοδότηση υπαλλήλων της Βουλής", τα εξής: «1. Για τον υπολογισμό της σύνταξης και τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης των υπαλλήλων της Βουλής εφαρμόζονται από 1.1.2011 οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, κατά περίπτωση, όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά για τους τακτικούς υπαλλήλους των Υπουργείων. Ως μισθός για τον υπολογισμό της σύνταξής τους λαμβάνεται αυτός που προσδιορίζεται από τις οικείες διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής. 2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου δεν έχουν εφαρμογή για τους υπαλλήλους της Βουλής που θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010, για τη συνταξιοδότηση των οποίων, ανεξαρτήτως του χρόνου συνταξιοδότησής τους, εφαρμόζεται το ισχύον έως τη δημοσίευση του παρόντος νόμου καθεστώς, το οποίο προβλέπεται από τον Κανονισμό της Βουλής.». Περαιτέρω, με το άρθρο 1

παρ. 1 του ν. 4111/2013 (φ. 18/25.1.2013 Α΄) ορίζεται: «Για τον υπολογισμό της σύνταξης, τα όρια ηλικίας και τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης των υπαλλήλων της Βουλής, εφαρμόζονται οι διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, κατά περίπτωση, όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά για τους τακτικούς υπαλλήλους των Υπουργείων. Ως μισθός για τον υπολογισμό της σύνταξης των ανωτέρω προσώπων νοείται ο συντάξιμος μισθός τακτικού υπαλλήλου Υπουργείου αντίστοιχης κατηγορίας, με τα ίδια έτη υπηρεσίας, όπως αυτός ισχύει κάθε φορά, σύμφωνα με τις συνταξιοδοτικές διατάξεις. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν εφαρμογή από 1.1.2013 για όσα από τα αναφερόμενα σε αυτές πρόσωπα υπηρετούν κατά την ημερομηνία αυτή, ανεξαρτήτως του χρόνου θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού τους δικαιώματος. Από την ίδια ημερομηνία καταργούνται οι διατάξεις του άρθρου 15 του ν. 3865/2010 (Α΄ 120)».

9. Με τη διάταξη του άρθρου 15 του ν. 3865/2010 προβλέφθηκε το πρώτον η από την 1.1.2011 εξίσωση των υπαλλήλων της Βουλής με τους τακτικούς υπαλλήλους του Δημοσίου που υπάγονται στο ασφαλιστικό καθεστώς του Δημοσίου για τον υπολογισμό της σύνταξης και τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης αυτών. Η διάταξη αυτή δεν προβλέφθηκε να ισχύει για τους υπαλλήλους της Βουλής, οι οποίοι θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι την 31.12.2010, για τους οποίους εφαρμόζεται το ισχύον κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού, συνταξιοδοτικό καθεστώς το οποίο προβλέπεται από τον Κανονισμό της Βουλής.

10. Με τις ως άνω ρυθμίσεις που περιέχονται σε τυπικό νόμο, ο οποίος, λόγω του συνταξιοδοτικού του περιεχόμενου, υποβλήθηκε σε προηγούμενη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. πρακτικά 4^{ης} Ειδ. Συν./28.6.2010), προβλέπεται η εξομοίωση για λόγους ισότητας των υπαλλήλων της Βουλής με τους λοιπούς υπαλλήλους που υπάγονται στο ασφαλιστικό καθεστώς του Δημοσίου. Όμως, ο νομοθέτης θέλησε αυτό να γίνει σταδιακά και ως εκ τούτου, θέσπισε μεταβατική περίοδο, η οποία ορίστηκε ρητώς ότι αφορά στα πρόσωπα εκείνα τα οποία έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι την 31.12.2010, ως προς τα οποία θα εφαρμοστεί το ισχύον κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού καθεστώς του Κανονισμού της Βουλής. Με νεότερη δε διάταξη (άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 4111/2013) επήλθε πλέον από 1.1.2013 η πλήρης εξομοίωση των υπαλλήλων της Βουλής με τους υπαλλήλους του Δημοσίου ως προς τα όρια ηλικίας, τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και τον υπολογισμό της σύνταξής τους, ενώ ορίστηκε ότι ως μισθός για τον υπολογισμό της

σύνταξης των ανωτέρω προσώπων νοείται ο συντάξιμος μισθός τακτικού υπαλλήλου Υπουργείου αντίστοιχης κατηγορίας με τα ίδια έτη υπηρεσίας.

11. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι ο νομοθέτης, θεραπεύοντας υπέρτερο δημόσιο συμφέρον που επιτάσσει την αναζήτηση πρόσφορων λύσεων για την άρση, εντός του κράτους δικαίου, ανισοτήτων που είχαν δημιουργηθεί ειδικώς για την κατηγορία των υπαλλήλων της Βουλής, επεδίωξε τη σταδιακή και ομαλή εξομοίωση αυτών με τους λοιπούς συνταξιούχους του Δημοσίου, αναγνωρίζοντας την αναγκαιότητα θέσπισης μεταβατικής περιόδου. Ακολούθως, από την 1.1.2013, όπως προαναφέρθηκε, προέβη στην πλήρη εξομοίωση αυτών με τους λοιπούς υπαλλήλους της Βουλής με σκοπό, μέσω της εναρμόνισης του όλου συνταξιοδοτικού δικαίου, το οποίο πρέπει να εφαρμόζεται χωρίς διακρίσεις στους εν γένει δημόσιους λειτουργούς και υπαλλήλους, να περιοριστούν οι εν λόγω συνταξιοδοτικές παροχές προς τους υπαλλήλους της Βουλής και να εξομοιωθούν μ' αυτές που ισχύουν για όλους τους υπαλλήλους του Δημοσίου.

12. Εν όψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο κρίνει ότι η επίδικη περίπτωση διείπετο, κατά τα προεκτεθέντα, από τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 15 του ν. 3865/2010, αφού κατά την αναιρετικώς ανέλεγκτη περί τα πράγματα κρίση του δικάσαντος Τμήματος, ο αναιρεσείων πρώην υπάλληλος της Βουλής αποχώρησε από την υπηρεσία του λόγω παραίτησης στις ... .. 2010 και με την .../8.10.2010 πράξη της 42^{ης} Διεύθυνσης του ΓΛΚ κανονίστηκε σ' αυτόν σύνταξη πληρωτέα από 1.9.2010. Ως εκ τούτου, εσφαλμένως το δικάσαν Τμήμα δεν θεώρησε εφαρμοστέες στην επίδικη περίπτωση τις διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής για τον υπολογισμό του συντάξιμου μισθού των αποχωρούντων υπαλλήλων της Βουλής σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 15 παρ. 2 του ν. 3865/2010 αλλά έκρινε ότι οι συνταξιοδοτικές διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής είναι ανίσχυρες και μη εφαρμοστέες λόγω μη τήρησης, κατά τη θέσπισή τους, της προβλεπόμενης από το άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος διαδικασίας της προηγούμενης γνωμοδότησης από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Συνεπώς είναι βάσιμοι οι προβαλλόμενοι α' και β' λόγοι αναιρέσεως (σκέψη 5) και η κρινόμενη αίτηση αναιρέσεως πρέπει να γίνει δεκτή.

13. Κατά τη γνώμη, όμως, των Συμβούλων Γεωργίου Βοΐλη και Μαρίας Αθανασοπούλου (ήδη Αντιπροέδρου), που μειοψήφησαν, το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει πάγια δεχθεί (ΕλΣ Ολ. 55/1967, 46/1979, 69/1989, 1117/1992, 1118/1996), ερμηνεύοντας τη διάταξη του άρθρου 73 του Συντάγματος, ότι η θεσπιζόμενη γνωμοδοτική αρμοδιότητα αυτού κατά τη διαδικασία ψήφισης συνταξιοδοτικών νόμων είναι εξαιρετικής φύσης και

ιδιαίτερης σημασίας, γιατί προνοεί για την ενημέρωση της Βουλής κατά την ψήφιση των ειδικών αυτών νόμων και την προφύλαξή της από τη θέσπιση διατάξεων που αντιβαίνουν σε βασικούς κανόνες της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας ή που δημιουργούν προνόμια για ορισμένη κατηγορία συνταξιούχων. Η τήρηση της ίδιας διάταξης αναφέρεται στα εξωτερικά τυπικά στοιχεία κατάρτισης του νόμου και υπόκειται στον έλεγχο της δικαστικής εξουσίας (ΑΕΔ 4/1988, ΕλΣ Ολ. 310/1985). Κατά συνέπεια, κάθε συνταξιοδοτικός νόμος που εκδόθηκε χωρίς την προηγούμενη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι ανίσχυρος και δεν εφαρμόζεται λόγω αντίθεσής του προς το Σύνταγμα. Περαιτέρω, ενόψει των μακροχρονίων δημοσιονομικών επιπτώσεων που συνεπάγονται οι συνταξιοδοτικές παροχές, οι οποίες όχι μόνο είναι ισόβιες αλλά επιπλέον μεταβιβάζονται και στις οικογένειες των αρχικών δικαιούχων, και προκειμένου να περιορισθούν στο μέτρο του κοινωνικά αναγκαίου και δημοσιονομικά εφικτού, ο συνταγματικός νομοθέτης αξίωσε, όπως οι διατάξεις που θεσμοθετούν τις παροχές αυτές και αφορούν όλους ανεξαιρέτως του υπαλλήλους και λειτουργούς του Δημοσίου (πολιτικούς και στρατιωτικούς υπαλλήλους, εκπαιδευτικούς, δικαστικούς, ιατρούς κ.λπ.) να θεσπίζονται αποκλειστικά και μόνο με ειδικό τυπικό νόμο και μάλιστα με την τήρηση μιας ειδικής σύνθετης και τυπικά αυστηρής διαδικασίας, στην οποία απαιτείται η σύμπραξη των αρμοδίων συντεταγμένων οργάνων, ήτοι του Υπουργού Οικονομικών (πρόταση νόμου), του Ελεγκτικού Συνεδρίου (γνωμοδότηση επί της πρότασης νόμου), του Κοινοβουλίου (συζήτηση και ψήφιση νόμου) και του Προέδρου της Δημοκρατίας (έκδοση και δημοσίευση του νόμου). Η συνταγματική αυτή ρύθμιση, λόγω της γενικότητάς της, δεν επιτρέπει καμιά εξαίρεση ή απόκλιση για κάποια κατηγορία υπαλλήλων, ούτε, επομένως, ειδικότερα για τους συνταξιούχους υπαλλήλους της Βουλής. Σε διαφορετική άλλωστε περίπτωση, θα παραβιαζόταν ως προς αυτούς η συνταγματική αρχή της ισότητας, αφού θα επιτρεπόταν κατά παρέκκλιση ρύθμιση, ειδικά γι' αυτήν την κατηγορία των συνταξιούχων χωρίς να συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος που να την δικαιολογούν. Σε κάθε περίπτωση, ο συνταγματικός νομοθέτης με τη διάταξη του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος αξιώνει την προηγούμενη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί του σχεδίου κάθε νόμου (είτε ειδικού τυπικού είτε ιδιότυπου), που πρόκειται να ψηφισθεί από τη Βουλή και που αφορά την απονομή σύνταξης ή την τροποποίηση γενικότερα της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας και δεν θέλησε να περιορίσει την τήρηση της προϋπόθεσης αυτής μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η σχετική ρύθμιση γίνεται με ειδικό τυπικό νόμο. Υπέρ της άποψης αυτής συνηγορεί ο σοβαρός δημοσιονομικός σκοπός που επιδιώκεται με τις ανωτέρω διατάξεις του άρθρου 73 του Συντάγματος και ένεκα του οποίου, σύμφωνα με όσα έχουν

προεκτεθεί, δεν δικαιολογείται καμία εξαίρεση. Από τη χρήση δε του όρου «νομοσχέδιο» στις διατάξεις αυτές δεν μπορεί να αντληθεί αποφασιστικό επιχείρημα υπέρ της αντίθετης εκδοχής, αφού ο συνταγματικός νομοθέτης αναφέρεται με τον όρο αυτό στο συνήθως συμβαίνον, ενώ στη βούλησή του προέχει ο προαναφερόμενος σκοπός, για την επίτευξη του οποίου είναι αναγκαία η απαρέγκλιτη τήρηση της διαδικασίας του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος αναφορικά με το σχέδιο οποιουδήποτε τύπου συνταξιοδοτικού νόμου (άρα και εκείνου του Κανονισμού της Βουλής, όταν περιέχει συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις). Με τον τρόπο αυτό δεν θίγεται η συνταγματικά κατοχυρωμένη αυτονομία της Βουλής, η οποία, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 65 παρ. 6 και 103 παρ. 6 του Συντάγματος, όσον αφορά τους υπαλλήλους της, με τον Κανονισμό της μπορεί να ρυθμίζει όλα τα σχετικά με την υπηρεσιακή τους εξέλιξη θέματα, αλλά όχι τα σχετικά με τη συνταξιοδότησή τους, αφού αυτά αφενός μεν δεν άπτονται αμέσως του τρόπου οργάνωσης και λειτουργίας της, αφετέρου δε, πρέπει να ρυθμίζονται εντός του πλαισίου και των περιορισμών που τίθενται από τις λοιπές συνταγματικές διατάξεις και να μην προσκρούουν σε αυτές (βλ. και πρακτ. ΕλΣ Ολ. 5^{ης} Ειδ. Συν./17.12.2012, 1^{ης} Ειδ. Συν./9.1.2013 επί σχεδίων νόμων που αφορούσαν σε συνταξιοδοτικά θέματα υπαλλήλων της Βουλής). Εξάλλου, οι συντάξεις των υπαλλήλων αυτών κανονίζονται με πράξεις όχι του Προέδρου της Βουλής αλλά της συνταξιοδοτικής διοίκησης (Γενικό Λογιστήριο του Κράτους) και οι σχετικές δαπάνες δεν βαρύνουν τον προϋπολογισμό της Βουλής, αλλά τον κρατικό προϋπολογισμό (ΕλΣ Ολ. 4932/2013 όπου και μειοψ.). Συνεπώς, το Τμήμα που έκανε δεκτό ότι ορθώς κανονίστηκε η σύνταξη στον εκκαλούντα και ήδη αναιρεσείοντα, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του π.δ. 169/2007, δεδομένου ότι οι ειδικές συνταξιοδοτικές διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής είναι ανίσχυρες, λόγω του ότι δεν έχει τηρηθεί γι αυτές η διαδικασία της προηγούμενης γνωμοδότησης από το Ελεγκτικό Συνέδριο, σύμφωνα με το άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος, ορθώς ερμήνευσε και εφάρμοσε τις διατάξεις αυτές και πρέπει η ένδικη αίτηση να απορριφθεί.

14. Μετά την παραδοχή της αιτήσεως αναιρέσεως πρέπει να επιστραφεί στον αναιρεσείοντα το παράβολο που κατέθεσε για την άσκησή της (άρθρο 73 παρ. 4 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και άρθρα 117 και 61 του π.δ/τος 1225/1981).

15. Το Δικαστήριο, εκτιμώντας τις περιστάσεις, κρίνει ότι πρέπει να απαλλαγεί το Ελληνικό Δημόσιο από τα δικαστικά έξοδα του αναιρεσείοντος (άρθρο 275 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας σε

συνδυασμό με το άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3472/2006).

16. Μετά την αναίρεση της πληττόμενης απόφασης για εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του διέποντος την επίδικη σχέση νόμου, πρέπει να κρατηθεί η υπόθεση από την Ολομέλεια, καθόσον το πραγματικό της μέρος δεν χρήζει διευκρίνισης και να δικαστεί στην ουσία (άρθρο 116 του π.δ/τος 1225/1981).

17. Το Δικαστήριο, με βάση τα γενόμενα δεκτά ανωτέρω, κρίνει ότι πρέπει να γίνει δεκτή η από 20.6.2011 έφεση κατά της .../2010 πράξης της 42^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, να ακυρωθεί η πράξη αυτή, ακολούθως δε, να αναπεμφθεί η υπόθεση στη συνταξιοδοτική διοίκηση για να κανονίσει σ' αυτόν σύνταξη κατ' εφαρμογή του άρθρου 15 παρ. 2 του ν. 3865/2010, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής όπως αυτός ίσχυε κατά το χρόνο θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού του δικαιώματος, να επιστραφεί δε και το κατατεθέν παράβολο.

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την από 22.3.2016 αίτηση (με αριθμό κατάθεσης .../22.3.2016) του ... του ...

Αναιρεί την 6737/2015 απόφαση του ΙΙ Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Διακρατεί και δικάζει την υπόθεση.

Δέχεται την από 20.6.2011 (με αριθμό κατάθεσης .../2011) έφεση.

Ακυρώνει την .../2010 πράξη της 42^{ης} Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

Αναπέμπει την υπόθεση στην ίδια ως άνω Διεύθυνση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, προκειμένου αυτή να προβεί στον κανονισμό της σύνταξής του σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής.

Διατάσσει την απόδοση των κατατεθέντων παραβόλων στον αναιρεσείοντα. Και

Απαλλάσσει το Ελληνικό Δημόσιο από την εν γένει δικαστική του δαπάνη.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα, στις 5 Απριλίου 2019.

Ο ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

**ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ - ΕΛΙΣΑΒΕΤ
ΚΟΥΛΟΥΜΠΙΝΗ**

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε έκτακτη δημόσια συνεδρίαση, στις 12 Μαΐου
2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ